Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

Lakivaliokunnan lausuntopyyntö 18.8.2026

Lausunto eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle 127/2026 rikoslain 25 luvun ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

1 Asia

Esityksen tarkoituksena on panna täytäntöön ihmiskaupan ehkäisemistä ja torjumista sekä ihmiskaupan uhrien suojelemista koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä koskevat muutokset.

Esityksen mukaan rikoslain ihmiskauppasäännökseen lisättäisiin sijaissynnyttäjäksi saattaminen yhdeksi teon tarkoitukseksi. Lisäksi lakiin lisättäisiin uusi rangaistussäännös, joka koskisi ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä. Edellä mainittu uusi rangaistussäännös tulisi oikeushenkilön rangaistusvastuun piiriin.

Edellä mainittujen lainmuutosten vuoksi tarpeelliset muutokset tehtäisiin mm. pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja esitutkintalakiin.

2 Poliisilaitoksen lausunto

Poliisilaitos pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja kannatettavana. Muutosten voidaan olettaa ehkäisevän ja torjuvan ihmiskauppaa ja suojelevan ihmiskaupan uhreja.

Poliisilaitos katsoo kuitenkin, että ihmiskaupan torjuntaa olisi mahdollista tehostaa esitettyä paremmin seuraavilla muutoksilla.

2.1 Sijaissynnyttäjäksi saattaminen yhdeksi teon tarkoitukseksi

Sijaissynnyttäjää koskevat tapaukset ovat vielä Suomessa hyvin harvinaisia, jos eivät jopa kokonaan puuttuvia. Poliisilaitoksen näkemyksen mukaan tästä johtuen sijaissynnyttäjäksi saattamista ei ole tarpeen lisätä luetteloon yhdeksi teon tarkoitukseksi vaan sen tulisi olla osana ihmisarvoa loukkaavan olosuhteen tunnusmerkistöä. Kovin yksityiskohtaista luettelointia tulee välttää, koska ihmiskaupan muodot kehittyvät alati ja luetteloinnin ei tule rajata teon tarkoituksia liian yksityiskohtaisesti.

2.2 Ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön kriminalisointi

Ehdotuksen mukaan uusi kriminalisointi, ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö, koskisi eri ihmiskaupan muotojen yhteydessä tapahtuvaa tahallista ihmiskaupan uhrin palvelun käyttöä yleisesti tilanteissa, joissa palvelun käyttäjä tietää, että palvelun suorittaja on ihmiskaupparikoksen kohteena.

Poliisilaitos kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu muutos on ongelmallinen monessakin suhteessa. Työperäisen ihmiskaupan kohdalla palvelun käyttäjän ymmärrys tahallisesta ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä on käytännössä hyvin vaikeata osoittaa. Hyväksikäyttö tapahtuu usein oikeushenkilöiden toiminnan yhteydessä.

Seksiperäisen ihmiskaupan kohdalla ihmiskaupan kohteena olevan hyväksikäyttäjä on yleisesti seksin ostaja. Pääosa paritusrikollisuuden ja/tai seksiperäisen ihmiskaupan esitutkinnoista keskittyy parittajiin, ei prostituoitujen asiakkaisiin. Keskittyminen parittajiin tai pääteon epäiltyihin on ollut esitutkinnan arkea siitäkin huolimatta, että paljastavaa työtä tehdään ja toisinaan esitutkinnassa on selkeitä merkkejä siitä, että seksin ostajan on tullut ymmärtää (syytä epäillä aste), että seksin myyjä on parituksen kohde (seksin myyjän kielitaidon puute, palvelun jälkeinen erillinen rahankerääjä yms.). Kriminalisointi vaatisi kokonaan erillisen tutkinnan erotettuna päärikoksesta. Työmäärän lisäys poliisille olisi huomattava.

Ehdotetun muutoksen osalta tärkeä on huomioida ihmiskaupan uhrin haavoittuva asema. Siksi jos kriminalisointiin päädytään, ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöä ei ehdoteta säädettäväksi asianomistajarikokseksi. Esitutkinnan eteneminen, syyteharkinta ja tuomio eivät saa kaatua siihen, että asianomistajan (usein kauttaaltaan manipuloitu/psykologisen vallankäytön uhri) tulisi vaatia rangaistusta.

2.3 Muutokset pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja esitutkintalakiin

Ehdotetun lainmuutoksen vuoksi tehtävät muutokset pakkokeinolakiin, poliisilakiin ja esitutkintalakiin koetaan perustelluksi ja tarpeellisiksi.

Poliisilaitos katsoo, että jos ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö kriminalisoidaan ehdotuksen mukaisesti, televalvonnalle olisi ihmiskaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön tutkinnassa keskeinen merkitys. Näin ollen nimike olisi tällöin hyvä saada perusterikosten listalle. Seksikaupan kohteena olevan hyväksikäytöstä on koko nimikkeen säätämisen jälkeen kirjattu ilmoituksia niukasti ja näyttää siltä, että televalvonnan tai peitellyn tiedonhankinnan käyttäminen voimassa olevan nimikkeen osalta on jäänyt melko vähäiseksi. Poliisilaitos toteaa kuitenkin, että televalvonta antaa mahdollisuuden suorittaa esitutkintaa myös uudella nimikkeellä, jos siitä ihmiskaupan esitutkinnan yhteydessä saadaan näyttöä.

Televalvonta on keskeisessä asemassa lähinnä sijaintitietojen osalta. Yhteystietojen osalta mainittakoon, etteivät ”uhrit” usein hallinnoi itse omaa viestiliikennettään. Näin ollen ostaja ei asioi prostituoidun kanssa, mutta hänen sijaintitietonsa kuitenkin osoittavat käynnin seksinmyyjän luona. Peitellyn tiedonhankinnan osalta käyttöalaa uuden nimikkeen kohdalla on vaikeaa vielä arvioida, koska hallituksen esityksestä ei ilmene, millaisissa yhteyksissä pakkokeinoa olisi ajateltu käytettävän seksiperäisen ihmiskaupan esitutkinnassa. Työmailla, ravintoloissa tai kauneudenhoitoalan liiketoiminnan yhteydessä peitellyllä tiedonhankinnalla voidaan saada tietoa tahallisuudesta ja siitä, onko palvelua käytetty pidemmän aikaa.

Esitutkintalakiin esitettäviä muutoksia poliisilaitos pitää erinomaisen hyvinä. Silloin kun asianosaiset ovat muita kuin Suomen kansalaisia, ei ole aina mahdollista pitää heitä

maassa koko esitutkinnan ja syyteharkinnan ajan. Esitutkinnassa tehdyn ääni- ja kuvatallenteen käytön salliminen todisteena tuomioistuimessa on hyvä ja olennainen lisäys pääkäsittelyn turvaamiseksi.

Heikki Kopperoinen, apulaispoliisipäällikkö, poliisikomentajan sijainen

Nina Räty, rikostarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 03.09.2026 klo 11:50. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Liitteet

-

Jakelu

Eduskunnan lakivaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus

Helsingin poliisilaitos
Pasilanraitio 11, PL 11, 00241 Helsinki
kirjaamo.helsinki@poliisi.fi
Puhelin 0295 470 011, Faksi 0295 411 622, poliisi.fi